

El mestre Oruç Güvenç⁴

Oruç Güvenç (1948-2017) va ser un mestre sufi, músic, musicoterapeuta, etnomusicòleg i poeta turc, reconegut com una de les figures més influents de la música turca.

Nascut a Tavşanlı, Kütahya, Turquia, Güvenç va iniciar la seva formació musical amb classes de violí durant l'educació secundària. Posteriorment, mentre estudiava filosofia a la Universitat d'Istanbul, va aprendre a tocar instruments tradicionals com l'ud (kopuz), el rebab, el ney i el tambur.

El 1975, va fundar TÛMATA (Grup per a la Recerca i Promoció de la Música Turca), dedicat a l'estudi i difusió de la música turca i les seves propietats terapèutiques. Va exercir com a professor a la Universitat d'Istanbul i, entre 1991 i 1996, va dirigir el Departament d'Etnomusicologia, Recerca i Musicoteràpia de la mateixa institució. El 1992, va rebre el títol de professor honorari per la Universitat de Fergana i va ser reconegut per l'Acadèmia de les Nacions de l'Argentina.

Va publicar diversos llibres, entre ells "Music Therapy: Hüseyin Makam" i "The Beloved of Allah - Hazret Mevlana". A més, va enregistrar àlbums com "Ocean of Remembrance" (1995) i "Rivers of One" (1997), que exploren les improvisacions sufís i les propietats terapèutiques dels makams turcs.

Güvenç va ser pioner en la revitalització de les tradicions musicals i terapèutiques turques, promovent l'ús de la música i el moviment com a eines de sanació. La seva influència s'estén a nivell internacional, amb centres dedicats a la musicoteràpia a diversos països, incloent-hi Espanya.

Güvenç va morir el 5 de juliol de 2017 a Istanbul i està enterrat al cementiri de Karacaahmet.

⁴ Extret de la pàgina del seu conjunt musical Tümata [web] <https://tumata.com/en/tumata/dr-rahmi-oruc-guvenc/>

La recepció de l'escola d'Oruç Güvenç a Catalunya

Com a resultat de la intensa activitat de divulgació del seu mètode a Europa durant la dècada dels anys noranta⁵, l'any 2000 entra en contacte amb ell i esdevé deixeble seu en Jordi Delclòs i Casas⁶, nascut a Barcelona al 1972, llicenciat en Filosofia, que es va doctorar l'any 2010 a la Universitat de Sevilla amb la tesi de títol *La dimensión terapéutica de la espiritualidad y la música sufíes y sus aplicaciones*⁷, font principal en la qual ens basarem en aquest treball per descriure l'escola d'Oruç Güvenç i les seves metodologies.

De manera anàloga a la realitzada pel mestre Güvenç amb el grup musical Tümata, Delclòs va fundar el conjunt *Aslan* (Riyazet fins 2016) compost per alumnes formats a la seva escola, on imparteix classes dels tres instruments tradicionals turcs més importants: ney, kopuz i rebab.

L'Escola de Música i Musicoteràpia Turca i Sufi està representada, com a entitat jurídica, per l'Associació Cultural Ponteràpia que, en l'article 2 dels seus estatuts, diu: ⁸

Els fins de l'associació són:

1. Donar a conèixer i ensenyar la música d'arrel turca (de Turquia i d'Àsia central) en les seves vessants tradicional, clàssica i sufí.
2. Donar a conèixer i ensenyar el sistema de musicoteràpia basat en les músiques i danses d'Àsia central i en el makam musical de la música otomana, concretament el mètode de musicoteràpia Dr. Oruç Güvenç.
3. Apropar el corrent espiritual del Sufisme com a eina d'autoconeixement i desenvolupament personal.
4. Establir ponts intel·lectuals, artístics i culturals entre occident i orient que ajudin a promoure la pau i la comprensió mútues.

Per aconseguir les seves finalitats, l'associació realitza les activitats següents:

1. Classes regulars de música a l'Escola de Música i Musicoteràpia Turca i Sufi.
2. Tallers de Musicoteràpia i Sufisme.
3. Concerts de músiques d'Àsia central, música turco-otomana, i dansa del Sema.
4. Conferències i xerrades sobre les temàtiques de la musicoteràpia i del sufisme.
5. Presentacions dels llibres escrits pel Dr. Jordi Delclòs.

⁵ Oruç Güvenç és entrevistat per primera vegada a TVE al programa de Sánchez Dragó "La Noche: El Mundo por Montera" on presenta les músiques i instruments que fa servir al seu mètode. Enllaços als annexos.

⁶ La biografia extensa del Dr. Jordi Delclòs i la seva vinculació amb l'escola d'Oruç Güvenç es pot consultar a la pàgina de Ponteràpia [web] <http://www.ponterapia.com/ca/qui-som/jordi-delclos>

⁷ Delclòs, J. (2010).

⁸ Estatuts de Ponteràpia [web] <http://www.ponterapia.com/ca/qui-som/associacio-cultural-ponterapia>

Activitats de l'Escola de Música i Musicoteràpia Turca i Sufi

L'escola de música de l'Associació Ponterapia, a més de les classes d'instrument i de sufisme impartides per Jordi Delclòs⁹ als seus alumnes, organitza activitats obertes com:

- una trobada mensual de Sema¹⁰, dansa de gir dervix, a Barcelona.
- un retir trimestral de duració entre 3 i 5 dies a una masia situada a la Garrotxa, en el qual es fan sessions de Sema ininterromput de 48 hores o més, depenent del nombre d'assistents. Els músics intervenen activament per torns per garantir la continuïtat musical en el Sema. En aquests retirs es realitzen altres pràctiques, com lectures de poemes sufis, danses de l'Àsia Central i sessions de musicoteràpia receptiva.
- una trobada anual d'àmbit estatal a Torronteras (Guadalajara).
- un viatge anual a Turquia, on es visiten ciutats importants de la tradició sufí, com Konya, Kayseri, Istanbul i altres.

El conjunt Aslan participa activament difonent el mètode musical de l'escola en activitats de participació social com La Nit de les Religions, trobades culturals i de diàleg interreligiós, com el Festival Diàlegs i altres formats de concert.

A l'abril de 2016, en un moment de consolidació del grup *Riyazet*, el mestre Güvenç ofereix amb alumnes de l'escola un concert al Centre Cívic Barceloneta, on presenta músiques dels tres repertoris habituals: músiques tradicionals de l'Àsia Central, música clàssica modal d'arrel turca i música i dansa sufí.¹¹

Al novembre de 2016, mesos abans de la mort d'Oruç Güvenç, Tümeta celebra a la Basílica Santa Maria del Pi un gran concert sota la direcció del mestre, amb la participació de músics de l'escola de Barcelona. Aquest concert, és tot ell una mostra completa de la diversitat de pràctiques i del repertori que compon el mètode del mestre Oruç Güvenç.¹²

⁹ Jordi Delclòs actualment és professor de filosofia a un institut públic de Sabadell. Fa uns anys impartia Història de les Religions i Cultura Clàssica a una escola concertada i aplicava la música de ney, flauta turca, a les seves classes. Tramullas, G. (22/01/2016). Jordi Delclòs: "Hi ha músiques que desperten l'emoció de la humilitat". El Periódico.

¹⁰ Sema. De l'àrab *samâʿ*, "escoltar".

¹¹ S'adjunten els enllaços als vídeos del concert a l'annex.

¹² S'adjunten els enllaços als vídeos del concert a l'annex.

El mètode de l'escola d'Oruç Güvenç

Segons Oruç Güvenç, les arrels més antigues d'aquesta escola es remunten a les tradicions xamàniques dels *Baksi*¹³, xamans i curadors en cultures turques i mongoles que utilitzaven la música, el cant i la percussió com a eines de guariment. Feien servir el tambor, instruments de corda com la dombra o el kopuz i la veu per induir estats alterats de consciència i facilitar processos de sanació espiritual i física. Aquesta tradició es va anar fonent amb influències sufis amb la islamització dels *Baksi* i l'establiment de l'islam a la regió.

Una de les singularitats del seu mètode és que reuneix pràctiques de quatre escoles sufis:

- Orde Mevleví (*Mawlawiyya*), fundada pels seguidors del poeta sufí persa Jalal al-Din Rumi¹⁴ (1207-1273), nascut a Balkh (Pèrsia) i mort a Konya (Turquia). La seva tomba és visitada pels alumnes de l'Escola de Música i Musicoteràpia Turca i Sufi en el seu viatge anual a Turquia. D'aquesta escola Güvenç incorpora la música i el ball giratori dels dervixos dins la cerimònia de Sema reivindicant la recuperació del ball giratori original, allunyat del format d'espectacle folklòric que s'ofereix al turisme.
- Orde Yesevî (*Yasawiyya*), fundada per Ahmad Yasawi (1106-1166), escola sufí d'Àsia Central que posa un gran èmfasi en la música i la poesia com a mitjans per a la transformació espiritual.
- Orde Bektashî (*Bektashiyya*), fundada per Hacı Bektaş-ı Veli (1209-1271) i vinculada històricament amb els genissers de l'Imperi Otomà, aquesta tradició esotèrica alevi, situada en l'òrbita del xiïsme, té un component musical fort amb influències de la música mística d'Anatòlia.
- Orde Nakşibendî (*Naqshbandiyya*), fundada per Bahauddin Naqshband (1318-1389), si bé a la seva pràctica no contempla l'ús dels instruments musicals, d'aquest escola incorpora el paper central del *dîkr* i el seu ús com a recordança del nom de Déu.

Per entendre la metodologia d'aquesta escola cal conèixer tres elements fonamentals: el concepte del makam i la seva funció terapèutica, l'ús dels instruments tradicionals de tradició turca i les diverses pràctiques musicals i aplicacions vinculades a tres repertoris tradicionals diferenciats.

¹³ Delclós, J. (2010). *La dimensión terapéutica de la espiritualidad y la música sufíes y sus aplicaciones*, pp 209-211.

¹⁴ Per conèixer la figura cabdal d'aquest gran místic i la importància del seu mètode, consultar la tesi doctoral de Gómez Bárcena, C. (2017). *El simbolismo del nay en el sufismo de Mawlānā Ġalāl al-Dīn Rūmī* relacionada a la bibliografia.

1) El *makam*¹⁵

El *makam*, concepte fonamental en la música tradicional turca i de l'Orient Mitjà, i la seva aplicació terapèutica és el pilar fonamental d'aquesta escola. Consisteix en un sistema musical modal que defineix les estructures melòdiques, els intervals i les emocions associades a cada escala.

La teoria musical del *makam* és de gran complexitat, ja que es parteix de la divisió del to en 9 microtons o *komes*. En aquest sentit coincideix amb la teoria musical europea, que divideix el to en 9 comes, com a unitat mínima de discriminació auditiva, i la divisió del to en dos semitons: un semitò diatònic de 4 comes i un semitò cromàtic de 5 comes. A la pràctica, i per simplificar un tema, que pot ser molt extens, l'existència d'aquestes notes intermitges no incloses a l'escala temperada, permet la divisió dels tetracords que componen els modes en intervals d'un to (1), de mig to ($\frac{1}{2}$) i de tres quarts de to ($\frac{3}{4}$), distribució dels sons que permet més riquesa melòdica i matisos expressius. El *makam* però, va més enllà de ser només una simple distribució d'interval·ls dins l'escala musical modal, sinó que inclou determinats tipus de fraseigs, centralitat de certs graus, resolucions i modulacions, que el diferencien d'altres *makams* aparentment iguals. Per aprofundir sobre el *makam* a aquesta escola es pot consultar la tesi doctoral de Jordi Delclòs.¹⁶

La dimensió terapèutica del *makam* és tractada també a la tesi de Delclòs. A la pàgina 403, dins l'apartat "***La marcha del makam como aplicación del principio terapéutico de curar por naturalezas opuestas***" diu l'autor:

Uno de los elementos de la música citados anteriormente, la frecuencia o altura del sonido, tiene una relación directa con el principio terapéutico de curar por naturalezas opuestas. La frecuencia, o la altura, en términos musicales, es producida por el número de vibraciones del sonido. En líneas generales, las vibraciones muy rápidas son un estímulo nervioso intenso, mientras que las más lentas tienen un efecto relajador. Las vibraciones rápidas corresponden a las frecuencias altas, es decir, a las notas agudas, mientras que las vibraciones lentas a las notas graves. (...)

Per acabar aquest apartat, a tall d'exemple esmentarem el *makam Rast*, considerat com un dels *makams* amb més valor terapèutic, que es pot analitzar i escoltar a la web de l'escola.¹⁷

¹⁵ En turc "makam". De l'àrab *maqâm*.

¹⁶ Delclòs, J. (2010). *La dimensión terapéutica de la espiritualidad y la música sufíes y sus aplicaciones*. pp. 250-394.

¹⁷ <http://www.ponterapia.com/ca/escola/music-theory/el-makam-rast>